

THEDE PALM:

## Publicistklubben hundra år

Publicistklubben har fyllt hundra år. Enligt de första stadgarna kom den till för att tidningsmän skulle få tillfälle att rådgöra om gemensamma angelägenheter och "åtnjuta fördelarna av umgänge med yrkeskamrater".

På det hela taget har klubben fortsatt efter det programmet. Där har journalister kunnat träffas, oberoende av färgen på den tidning i vilken de arbetat. Intagningen av "publicister" har dessutom varit generös, vilket framgår av matriklarna. Vad beträffar de gemensamma angelägenheterna kan man ur debattämnena vid klubbens sammanträden utläsa vilka de varit. Inte minst har klubben genom sina Publiceringsregler avgörande påverkat svensk pressetik. I praktiskt taget alla tidningar — som bekant inte i alla tidskrifter — är denna hög. Man skulle i förbigående sagt önska att den stod på samma höjd i svensk TV.

Om denna klubbens verksamhet finner man inte mycket i den bok, som PK låtit utge till jubileet. Ivar Sundvik har i "100 år för ordets frihet. Publicister i samhällsomvandlingen 1874—1974" (Publicistklubben/Rabén & Sjögren) valt att minst tala om klubben. Publiceringsreglerna är tex inte nämnda. I stället har han gjort en repetitionskurs i svensk historia med huvudvikten lagd vid personer som samtidigt varit medlemmar av PK. Historieskrivningen färgas av det parti som kan förmodas vara hans — en redaktör som blir generalkonsul i Mariehamn kan bara tillhöra ett parti. Ett exempel: han skriver om tidningarna under 1800-talets förra del. "Medelklassens vapen skulle bli pressen. Den saknade inte medel för att starta tidningar. Men flertalet av dem man ville nå kunde inte läsa. Krafterna måste sättas in på att förbättra folkundervisningen. Där fanns draghjälp i riksdagen" etc. Att göra gällande att den onda medelklassen, bourgeoisie med

andra ord, lät införa förbättrad skolundervisning för att få läsare till sina tidningar är verkligen i märkvärdigaste laget.

Att tidningsmän och tidningar spelat en roll i den politiska utvecklingen i Sverige är riktigt. För tidningarnas del är materialet väl bearbetat. Ivar Anderson, Leif Kihlberg och Jarl Torbacke är författare som Sundvik flitigt citerat. Man kan däremot diskutera, om medlemskapet i PK betytt något alls för politiker som inte varit aktiva tidningsmän. Våra socialdemokratiska statsministrar har tex alla varit medlemmar. PK har väl för dem varit ett kontaktorgan, men föga mer. Och Per Albin Hansson höll under hela kriget aldrig ett anförande där.

Sundvik ger naturligtvis som alla andra en släng åt Informationsstyrelsen. Han tolkar valet av Knut Petersson till ordförande i PK 1942 som en protest mot bl a Informationsstyrelsens "grå lappar". Det är en osäker bedömning. I själva verket hade åtminstone den svenska landsortspressen under kriget stor glädje av både lappar och konferenser. Sällan har den blivit så väl informerad i utrikesfrågor som då. Vissa stora tidningar behövde ingen hjälp och såg alltså ned på Informationsstyrelsen. Andra hade gott kunnat behöva den men var måna om att i allt framstå som fria; det kunde också hända att de och inte regeringen hade rätt. Däremot kan man bortse från några som teg stilla och följde givna anvisningar långt in på 1944 men då frigjorde sig och blev heroiska.

Kanske har inte Sundvik själv observerat hur intressanta hans påpekanden är, att regeringen tidigare vid en del tillfällen använt PK:s styrelse som mellanhand för anvisningar till pressen. Det kunde vara en god väg i framtiden: publicisterna får själva kontroll över ett informationsorgan, som tyvärr i liknande fall alltid blir nödvändigt.